

ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΚΗΠΟΣ

ΦΥΤΟΛΟΓΙΟ

Συγγραφική ομάδα

ΧΑΡΟΛΑΝΤ ΠΑΣΣΑΜ (Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών), υπεύθυνος προγράμματος
ΣΜΑΡΑΓΔΑ ΑΔΑΜΑΝΤΙΑΔΟΥ (Οργάνωση Μέσων Ερμηνείας Περιβάλλοντος ΕΠΕ)
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΑΚΟΥΜΙΑΝΑΚΗ - ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ (Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών)
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΚΟΥΜΙΑΝΑΚΗΣ (Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών)
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΤΣΙΚΑΣ (Οργάνωση Μέσων Ερμηνείας Περιβάλλοντος ΕΠΕ)
ΜΩΨΗΣ ΚΟΥΡΟΥΖΙΔΗΣ (Ευώνυμος Οικολογική Βιβλιοθήκη)
ΦΩΤΕΙΝΗ ΦΛΟΥΡΗ (Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών)

Περιεχόμενα

1. Σκοπός συλλογής	5
2. Επιλογή και τρόπος συλλογής δειγμάτων	5
3. Αποξήρανση φυτικών δειγμάτων	8
4. Τοποθέτηση φυτικών δειγμάτων	9
5. Ταξινόμηση	10

ΦΥΤΟΛΟΓΙΟ

1. Σκοπός συλλογής

Η συλλογή φυτών και η δημιουργία φυτολογίου είναι μια ευχάριστη δημιουργική απασχόληση που δίνει τη δυνατότητα για βαθύτερη γνώση του φυτικού υλικού, δεδομένου ότι είναι δυνατή η λεπτομερειακή παρατήρηση, καταγραφή και μελέτη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των διάφορων ειδών.

Παράλληλα με τη δραστηριότητα αυτή, δίνεται η δυνατότητα μεγαλύτερης ενασχόλησης των ατόμων με τη φύση, με όλα τα ευεργετικά αποτελέσματα που έχει αυτή, όπως π.χ., η ηρεμία, η ευεξία, η άσκηση και η υγεία.

Ένα φυτολόγιο που αποτελείται από πολλά φυτικά δείγματα, τα οποία έχουν συλλεγεί από τη φύση και έχουν ταυτοποιηθεί, μπορεί, αφ' ενός μεν, να αποτελέσει, θαυμάσια, έναν οδηγό αναφοράς για την αναγνώριση και άλλων ειδών, αφ' ετέρου δε, να δώσει το ερέθισμα για βαθύτερη μελέτη και γνώση των διάφορων ειδών και του βιολογικού τους κύκλου και, κατά συνέπεια, του φυσικού μας περιβάλλοντος.

2. Επιλογή και τρόπος συλλογής δειγμάτων

Τα δείγματα πρέπει να λαμβάνονται από υγιή φυτά κάποιας ηλικίας και ποτέ από νεαρά ή φυτά μικρής ανάπτυξης που δεν φέρουν αντιπροσωπευτικά χαρακτηριστικά του είδους. Επίσης, πρέπει να δίνεται προσοχή ώστε τα δείγματα να λαμβάνονται από φυτά που βρίσκονται στο φυσικό τους περιβάλλον. Αυτά, κατά κανόνα, φέρουν αντιπροσωπευτικά χαρακτηριστικά του είδους. Έτσι π.χ. αν ένα φυτό αναπτύσσεται στο βουνό και το δείγμα της συλλογής μας επιλέξουμε να το πάρουμε από αντίστοιχο φυτό που βρίσκεται στην πόλη, θα εντοπιστούν πολλές διαφορές όπως π.χ. στο σχήμα των φύλλων, στο μέγεθός τους, κ.ά.

Επίσης, διαφορές μεταξύ των επιμέρους χαρακτηριστικών μπορεί να εντοπιστούν και μεταξύ φυτών που αναπτύσσονται σε διαφορετικές θέσεις π.χ. στον ήλιο και στη σκιά. Έτσι, πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή ώστε τα φυτικά δείγματα να συλλέγονται πάντα από το ίδιο φυτό και ποτέ από γειτονικά, έστω και αν αυτά είναι ίδια, και, κατά προτίμηση, από φυτά που αναπτύσσονται στο φυσικό τους περιβάλλον.

Όταν συλλέγουμε δείγματα από τη φύση πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή ώστε αυτά να είναι πλήρη. Πλήρες θεωρείται ένα δείγμα που περιλαμβάνει τμήμα βλαστού με φύλλα, άνθη και καρπούς. Έτσι, αν κάποιο δείγμα δεν περιλαμβάνει κάποιο από τα στοιχεία, π.χ. καρπούς, καλό είναι αυτό να συλλέγεται την κατάλληλη εποχή, για να συμπληρωθεί το δείγμα. Με αυτή την πλήρη μορφή, όχι μόνο μπορεί να ταυτοποιηθεί εύκολα το δείγμα, αλλά και να μελετηθούν οι λεπτομέρειες των χαρακτηριστικών του που οδηγούν στην καλύτερη γνώση του.

Με πολλή προσοχή πρέπει να κόβονται τα δείγματα από μικρά φυτά (πόες) ή είδη που βρίσκονται σε μικρό πληθυσμό στη φύση. Στις περιπτώσεις αυτές, επιλέγουμε ένα δείγμα το οποίο φροντίζουμε να περιέχει όσο το δυνατόν περισσότερα αντιπροσωπευτικά χαρακτηριστικά του είδους.

Τα φύλλα πρέπει να είναι πλήρως αναπτυγμένα, υγιή, χωρίς στίγματα ή τραυματισμούς και ακέραια. Ειδικά όργανα που πιθανόν να φέρει το φυτό και τα οποία το βοηθούν στην ανάπτυξή του, όπως π. χ. διάφορες μορφές ελίκων σε αναρριχώμενα είδη, πρέπει να περιλαμβάνονται στο δείγμα γιατί μπορεί να συμβάλλουν σε μεγάλο βαθμό στην αναγνώριση του είδους.

Το μέγεθος του δείγματος πρέπει να είναι τόσο ώστε να περιλαμβάνει ένα τμήμα βλαστού με αρκετά φύλλα που να δείχνουν τη διάταξή τους πάνω στο βλαστό, καθώς και λίγα ακέραια άνθη ή καρπούς.

Σε πολλές περιπτώσεις, η συλλογή τμήματος ρίζας ή άλλου υπογείου οργάνου (ριζώματος, βολβού), είναι σημαντικό στοιχείο προσδιορισμού του είδους.

Για την κοπή των δειγμάτων είναι απαραίτητα ένα κοφτερό μαχαίρι και ένα κλαδευτικό μαλίδι. Με τη βοήθεια των δύο αυτών εργαλείων είναι δυνατή η κοπή διάφορων μερών του φυτού, χωρίς αυτά να τραυματίζονται. Επίσης, ένα σκαλιστήρι είναι πολύ χρήσιμο μέσο για την περίπτωση συλλογής ριζωμάτων ή βολβών.

Τα δείγματα, μετά την κοπή τους, πρέπει να μεταφερθούν το συντομότερο δυνατόν, ώστε να μη χάσουν τη σπαργή τους, στο χώρο όπου θα ξεκινήσει η διαδικασία της αποξήρανόσ τους. Ένα ασφαλές μέσον είναι ένας μεταλλικός κύλινδρος. Ο κύλινδρος αυτός φέρει δερμάτινο ιμάντα που ενώνει τις δύο βάσεις και μεταφέρεται εύκολα στην πλάτη του συλλέκτη. Τα δείγματα τοποθετούνται μέσα στον κύλινδρο, όπου υπάρχει αρκετός χώρος, έτσι ώστε να αποφεύγονται φθορές όπως το σπάσιμο των φύλλων ή η απώλεια πετάλων από τα άνθη.

Άλλος τρόπος μεταφοράς των δειγμάτων είναι η τοποθέτησή τους μέσα σε νάιλον σακούλες. Για να αποφευχθούν φθορές στα δείγματα καλό είναι στη συνέχεια να φουσκώνονται οι σακούλες με αέρα. Έτσι δημιουργείται αρκετός χώρος και ταυτόχρονα το εσωτερικό εμπλουτίζεται με την απαραίτητη υγρασία για να διατηρηθεί η σπαργή του δείγματος. Σε κάθε σακούλα μπορεί να τοποθετηθούν ένα έως τρία δείγματα, πάντα όμως αυτά πρέπει να προέρχονται από το ίδιο φυτό. Το μέγεθος της σακούλας είναι ανάλογο με το μέγεθος του δείγματος. Στη συνέχεια, όλες μαζί τοποθετούνται σε μεγαλύτερες, προκειμένου να διευκολυνθεί η μεταφορά τους.

